

W.A.M. VERZEKERING — GEMEENSCHAPPELIJK MOTORWAARBORG-FONDS — UITSLUITING.

Tegenover benadeelden die hun vordering tegen één der aansprakelijke daders hebben laten verjaren is het Fonds niet gehouden tot vergoeding (art. 18.b, K.B. 16 december 1981). Deze bepaling maakt geen onderscheid naar gelang de benadeelde de vordering tegen het Fonds instelt vooraleer of nadat zijn vordering tegen een aansprakelijke dader is verjaard.

ASSURANCE R.C. AUTO — FONDS COMMUN DE GARANTIE AUTOMOBILE — EXCLUSION.

Le Fonds n'est pas tenu à indemnisation envers les préjudiciés qui ont laissé prescrire leur action à l'égard d'un des auteurs responsables (article 18.b de l'arrêté royal du 16 décembre 1981). Cette disposition ne fait pas de distinction selon que le préjudicié a introduit son action contre le Fonds avant ou après que son action contre l'un des auteurs responsables soit prescrite.

HOF VAN CASSATIE — 15 NOVEMBER 2007

1ste k. — Zetel : HH. Wauters, Dirix, Fettweis, Dejemeppe, Mevr. Deconinck;
Pleit. : mrs. Geinger en Maes. — Inzake : D. en consoorten t. G.M.W.F.

I. — Rechtspleging voor het Hof.

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 5 januari 2006 gewezen door het hof van beroep te Gent.

Raadsheer Beatrijs Deconinck heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Guy Dubrulle heeft geconcludeerd.

II. — Cassatiemiddel.

De eisers voeren in hun verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wettelijke bepalingen.

— artikel 22, 2°, van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de werking van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Waarborgfonds;

— artikel 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981, houdende imverkingstelling en uitvoering van de artikelen 49 en 50 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de contrôle der verzekeringsondernemingen, waarvan het opschrift bij koninklijk besluit van 23 oktober 1995 werd gewijzigd in « koninklijk besluit houdende imverkingstelling en uitvoering van de artikelen 79 en 80 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de contrôle der verzekeringsondernemingen », zoals van kracht vooraleer het werd opgeheven bij artikel 27 van het koninklijk

besluit van 11 juli 2003 houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de werking van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Waarborgfonds.

Aangevochten beslissingen.

Het hof van beroep te Gent verklaart in het aangevochten arrest van 5 januari 2006 de door de eisers lastens de verweerder ingestelde vorderingen, ertoe strekkende de verweerder te horen veroordelen tot vergoeding van de schade geleden naar aanleiding van het verkeersongeval van 19 september 1990, ontvankelijk, doch ongegrond en wijst deze vorderingen af.

Het hof van beroep te Gent stoelt deze beslissing op volgende motieven :

« Artikel 22, 2°, van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, voormalig artikel 18.b, van het koninklijk besluit van 16 december 1981, bepaalt dat het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds tegenover de benadeelden niet tot vergoeding gehouden is indien zij hun vordering tegen één der aansprakelijke daders hebben laten verjaren.

» Bij het tussenarrest van 16 december 2004 werd geoordeeld dat uit het strafdosier blijkt dat het ongeval zich voordeed op een rijksweg waarvan de bewaring bij het Vlaams Gewest ligt. Tevens werd vastgesteld dat het Vlaams Gewest dient beschouwd te worden als een aansprakelijke, nu haar aansprakelijkheid op grond

van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek betrokken sou geweest zijn, mocht de vordering lastens haar niet verjaard zijn.

» Aldus dient besloten te worden dat (de eisers en de heer D.) hun vordering tegen een aansprakelijke dader hebben laten verjaren en zij bijgevolg niet over een recht op vergoeding lastens het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds beschikken.

» De verwijzing van (de eisers en de heer D.) naar het arrest van 13 september 2001 van het Hof van Cassatie is niet ter sake dienend gezien dit enkel betrekking had op het verval van het recht op vergoeding wanneer de benadeelde zich er van onthouden heeft een vordering tegen één der aansprakelijke daders in te stellen indien het Fonds hen hierom verzoekt en niet op het laten verjaren van de vordering tegen één der aansprakelijke daders. In het arrest werd bovendien enkel gesteld dat de benadeelde niet verplicht is voorafgaandelijk alle rechtsmiddelen uit te putten tegen de vermoedelijke daders vooraleer een rechtsvordering tegen het Fonds in te stellen, hetgeen geenszins belet dat het recht op vergoeding van de benadeelde verloren gaat wanneer hij zijn recht tegen één van de aansprakelijke daders heeft laten verjaren.

» Dat de verjaring tegen het Vlaams Gewest nog niet ingetreden was op het ogenblik dat de vorderingen tegen het Fonds werden ingesteld, is evenmin relevant. Vast staat immers dat (de eisers en de heer D.) hun vordering tegen het Vlaams Gewest hebben laten verjaren. Het feit dat zij voordien het Fonds hebben aangesproken, doet hier niet aan af.

» Artikel 22, 2°, van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, voormalig artikel 18.b, van het koninklijk besluit van 16 december 1981, interpreteren in de zin dat het Fonds enkel niet tot vergoeding gehouden is wanneer tegen haar een vordering wordt ingesteld op het ogenblik dat de vordering tegen één der aansprakelijke partijen reeds verjaard is, is strijdig met de bewoordingen van deze bepaling.

» Het behoorde niet aan het Fonds als eerste het initiatief te nemen om het Vlaams Gewest te dagvaarden, noch de benadeelden hiertoe opdracht te geven.

» De vraag of het Fonds kan worden aangesproken op grond van schade veroorzaakt door een onbekend gebleven voertuig dan

we! doordat geen enkele verzekeringsonderneming tot vergoeding verplicht is om reden van een toevallig feit waardoor de bestuurder die het ongeval veroorzaakt, vrijuit gaat, is in de gegeven omstandigheden niet verder aan de orde.

» De vorderingen van (de eisers en de heer D.) zijn bijgevolg ongegrond ».

Grieven.

1. — Naar luid van artikel 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981, houdende inwerkingstelling en uitvoering van de artikelen 49 en 50 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de contrôle der verzekeringsondernemingen, waarvan het opschrift bij koninklijk besluit van 23 oktober 1995 werd gewijzigd in « koninklijk besluit houdende inwerkingstelling en uitvoering van de artikelen 79 en 80 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de contrôle der verzekeringsondernemingen », zoals van kracht vooraleer het werd opgeheven bij artikel 27 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, en artikel 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de werking van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Waarborgfonds, is het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds tegenover de benadeelden niet gehouden tot vergoeding indien zij hun vordering tegen één der aansprakelijke daders hebben laten verjaren, daarvan afstand gedaan hebben of zich er van onthouden een vordering tegen hen in te stellen indien het Fonds hen hierom verzoekt.

2. — Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat deze bepalingen, overgenomen uit het koninklijk besluit van 5 januari 1957, niet tot doel hebben de benadeelde te verplichten een vordering tegen de dader van een door een motorrijtuig veroorzaakte ongeval in te stellen alvorens hij voor een bijdrage vanwege het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds in aanmerking komt. Deze bepalingen doelen op het geval dat er verschillende aansprakelijke daders zouden zijn, onder wie sommige buiten het toepassingsgebied van de W.A.M.-Wet vallen, zodat het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds voor die daders niet gehouden is tot vergoeding.

Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds is ingevolge voornoemde bepalingen niet gehouden tot vergoeding van de bena-

deelde indien deze een vordering tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds instelt nadat zijn vordering tegen één van de aansprakelijke daders reeds is verjaard.

Deze bepalingen vinden evenwel geen toepassing, en het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds is derhalve wel tot vergoeding van de benadeelde gehouden, indien deze zijn vordering tegen het Fonds instelt alvorens zijn vordering tegen één van de aansprakelijke daders is verjaard.

Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds is derhalve gehouden tot vergoeding van de benadeelde die zijn vordering tegen het Fonds heeft ingesteld vooraleer zijn vordering tegen de aansprakelijke dader was verjaard, zelfs indien de benadeelde nadien een vordering tegen deze aansprakelijke instelt, op een ogenblik dat die vordering reeds is verjaard.

3. — De artikelen 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981 en 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 hebben tot doel het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds, wanneer het door de benadeelde wordt aangesproken, de mogelijkheid te bieden zijn rechten veilig te stellen en aldus maatregelen te treffen om de eventuele uitoefening van zijn subrogatierecht veilig te stellen. Overeenkomstig artikel 80, § 2, eerste lid, van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de contrôle der verzekeringsondernemingen, opgeheven bij artikel 12 van de Wet van 22 augustus 2002, en artikel 19bis-14, § 1, van de Wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, ingevoegd bij artikel 7 van de Wet van 22 augustus 2002, treedt het Fonds immers, in de gevallen waarin de wet voorziet dat de benadeelde vanwege het Fonds vergoeding kan bekomen van de door een motorrijtuig veroorzaakte schade, in zoverre het de benadeelde heeft vergoed, in de rechten van de benadeelde tegen de aansprakelijke personen en eventueel tegen hun verzekeraars.

Wanneer de benadeelde een vordering tot schadevergoeding tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds instelt op een ogenblik dat de vordering van de benadeelde tegen de aansprakelijke reeds is verjaard, zal het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds geen mogelijkheid meer hebben om, na vergoeding van de benadeelde, de subrogatoire vordering tegen de aansprakelijke in te stellen. Dit is de reden waarom de artikelen 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981 en 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 voorzien dat het Fonds in die hypothese niet tot vergoeding zal gehouden zijn.

4. — Wanneer het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds aldus gehouden is tot vergoeding van de schade naar aanleiding van een verkeersongeval waarbij een motorrijtuig slipte op een mazoutvlek op de rijbaan en het Vlaamse Gewest als bewaarder van de rijbaan op grond van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek aansprakelijk is voor het ongeval, zal het Fonds na vergoeding van de benadeelde in diens rechten treden ten aanzien van het Vlaams Gewest.

Artikelen 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981 en 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 hebben tot doel te vermijden dat de benadeelde een vordering tot schadevergoeding tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds zou instellen nadat zijn vordering tegen het Vlaamse Gewest reeds verjaard is, omdat het Fonds alsdan, na vergoeding van de benadeelde, geen subrogatoire vordering tegen het Vlaamse Gewest zal kunnen instellen.

Deze reglementaire bepalingen strekken er dus toe het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds toe te laten, wanneer een vordering tot schadevergoeding wordt ingesteld, zijn rechten te vrijwaren door een vordering tegen het Vlaamse Gewest in te stellen of de benadeelde aan te manen een vordering tegen het Vlaamse Gewest in te stellen.

Zoals hiervoren uiteengezet, vinden de artikelen 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981 en 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 geen toepassing wanneer de benadeelde een vordering tot vergoeding tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds instelt vooraleer zijn vordering tegen het Vlaamse Gewest is verjaard, zelfs indien hij nadien een vordering tegen het Gewest instelt op een ogenblik dat deze vordering reeds is verjaard, nu in die hypothese aan het Fonds geenszins de mogelijkheid werd ontnomen zijn rechten veilig te stellen.

5. — Het hof van beroep beslist in het aangetrokken arrest derhalve ten onrechte dat :

5. — Het hof van beroep beslist in het aangetrokken arrest derhalve ten onrechte dat :

— de vordering van de eisers lastens de verweerder ongegrond is omdat zij hun vordering tegen een aansprakelijke derde — het Vlaamse Gewest — hebben laten verjaren en dat het feit dat de eisers een vordering tegen het Fonds hebben ingesteld vooraleer de verjaring van hun vordering tegen het Vlaamse Gewest was ingetreden, hieraan niet afdoet,

— artikel 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, voormalig artikel 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981, interpreteren in de zin dat het Fonds enkel niet tot vergoeding gehouden is wanneer tegen haar een vordering wordt ingesteld op het ogenblik dat de vordering tegen één der aansprakelijke partijen reeds verjaard is, strijdig is met de bewoordingen van deze bepaling,

— het niet aan het Fonds behoorde als eerste het initiatief te nemen om het Vlaamse Gewest te dagvaarden, noch de benadeelden hiertoe opdracht te geven.

Door de vordering van eisers op grond van de in het middel aangehaalde motieven als ongegrond af te wijzen, schendt het hof van beroep aldus de artikelen 22.2^o van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de werking van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Waarborgfonds en 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981 houdende inwerkingstelling en uitvoering van de artikelen 49 en 50 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, waarvan het opschrift bij koninklijk besluit van 23 oktober 1995 werd gewijzigd in « koninklijk besluit houdende inwerkingstelling en uitvoering van de artikelen 79 en 80 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen », zoals van kracht vooraleer het werd opgeheven bij artikel 27 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de wer-

king van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Waarborgfonds.

III. — *Beslissing van het Hof.*

Beoordeling.

1. — Krachtens artikel 18.b van het koninklijk besluit van 16 december 1981 houdende inwerkingstelling en uitvoering van de artikelen 79 en 80 van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, te dezen van toepassing tot dat het werd opgeheven bij artikel 27 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003, houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de werking van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds en krachtens artikel 22.2^o van dit koninklijk besluit, is het Fonds tegenover de benadeelden niet gehouden tot vergoeding indien zij hun vordering tegen één der aansprakelijke hebben laten verjaren.

2. — Deze bepalingen maken geen onderscheid naargelang de benadeelde een vordering tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds instelt vooraleer of nadat zijn vordering tegen één van de aansprakelijke daders is verjaard.

3. — Het middel dat aanvoert dat deze bepalingen geen toepassing vinden wanneer de benadeelde een vordering tot vergoeding tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds instelt vooraleer zijn vordering tegen een van de aansprakelijke daders is verjaard, zelfs indien hij nadien een vordering tegen het Gewest instelt op een ogenblik dat deze vordering reeds is verjaard, omdat in die hypothese aan het Fonds geenszins de mogelijkheid werd ontnomen zijn rechten veilig te stellen, faalt naar recht.

Dictum :

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

NOOT

Artikel 18.b van het K.B. van 16 januari 1981 werd vervangen door artikel 22 van het K.B. van 11 juli 2003 met dezelfde bewoording.

Deze tekst stamt af van het K.B. van 5 januari 1957 en beoogt het geval van meervoudige aansprakelijkheden waarvan sommigen niet onder de wet over de verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor motorvoertuigen vallen (eigenaars van paarden, overheden die voor de wegen aansprakelijk zijn, *cfr* nota J. Muyldermans onder Cass. 13 september 2001, *De Verz.* 2002, 203).

Bij arrest van 13 september 2001 had het Hof van Cassatie aanvaard dat de doelstelling van deze bepaling er niet in bestond de benadeelde te verplichten om alle mogelijke verhalen ten opzichte van de vermoedelijke dader van het schadegeval uit te putten vooraleer een vordering tegen het Fonds in te leiden en geen bezwaar vormde tegen de inleiding van een rechtstreekse vordering tegen het Fonds zonder eerst bijvoorbeeld een vordering in te leiden tegen de niet verzekerde.

De strenge oplossing die thans door het Hof van Cassatie wordt geformuleerd betekent dat ook al is het Fonds zelf na de inleiding van de vordering nog in staat om zijn rechten te laten gelden ten opzichte van een aansprakelijke en zelfs indien de vordering van de benadeelde lang niet verjaard is op het ogenblik dat hij zich tot het Fonds wendt, de benadeelde deze zware sanctie zal oplopen, zelfs retro-actief.

Het gaat hier dus eerder om een verval dan om een uitsluiting.

Deze oplossing was niet echt nodig vermits de betrokken bepaling eenzelfde sanctie voorziet voor de benadeelde die geen vordering inleedt tegen één van de aansprakelijke daders wanneer hij hiertoe door het Fonds wordt verzocht.

Het arrest maakt misbruiken mogelijk. Het Fonds zou de benadeelde niet langer verzoeken om tegen een bepaalde dader een vordering in te leiden en zou in alle stilte op deze verjaring kunnen wachten. Dit kan de benadeelde opzadelen met onredelijke kosten om vorderingen in te leiden tegen alle partijen waarvan de zelfs zeer hypothetische aansprakelijkheid niet radicaal kan worden uitgesloten. Met zware rechtsplegingvergoedingen als gevolg die ten laste zouden blijven van een partij die reeds door het schadegeval werd benadeeld.

Het ziet er naar uit dat men de rechtmatige doelstelling van de bepaling aldus niet bereikt, maar eerder voorbijschiet

Michel MARÉCHAL
Advocaat

NOTE

L'article 18.b de l'arrêté royal du 16 décembre 1981 est actuellement remplacé par l'article 22 de l'arrêté royal du 11 juillet 2003 dont la formulation est identique.

Ce texte provient de l'arrêté royal du 5 janvier 1957 et vise l'éventualité d'une *pluralité de responsables*, dont certains échappent à l'emprise de la loi sur l'assurance automobile obligatoire (propriétaires de chevaux, responsables de la voirie, etc., voy. à ce sujet la note de J. Muyldermans, sous Cass., 13 septembre 2001, *Bull. ass.*, 2002, 203).

Par son arrêt du 13 septembre 2001, la Cour de cassation avait admis que l'objectif de cette disposition n'était pas d'obliger la personne lésée à épuiser préalablement toutes les voies de recours à l'égard de l'auteur présumé du sinistre avant d'introduire une action à l'égard du Fonds et ne faisait pas obstacle à l'intentement d'une action directe contre le Fonds sans agir préalablement contre le non-assuré par exemple.

La solution draconienne énoncée à présent par la Cour de cassation implique que même si le Fonds est lui-même après l'introduction de l'action encore en mesure de faire valoir ses droits à l'égard d'un responsable et si l'action du préjudicié est loin d'être prescrite lorsqu'il s'adresse au Fonds, le préjudicié subira, même rétroactivement, cette lourde sanction. Il s'agit donc d'une déchéance plutôt que d'une exclusion.

Cette solution n'était pas vraiment nécessaire car les dispositions concernées prévoient une sanction identique à l'égard du préjudicié qui s'abstient d'agir contre l'un des auteurs responsables lorsqu'il en est requis par le Fonds.

L'arrêt ouvre la porte à des abus : le Fonds pourrait renoncer à inviter le préjudicié à agir contre tel ou tel auteur et se contenter d'attendre en silence cette prescription. Ceci peut imposer au préjudicié des frais déraisonnables pour agir contre toutes les parties dont la responsabilité même très hypothétique ne peut être absolument exclue. Avec à la clef de lourdes indemnités de procédure qui demeureront à sa charge alors qu'il est déjà victime du sinistre.

L'objectif légitime recherché par la disposition ne semble pas atteint, mais dépassé.

Michel MARÉCHAL
Avocat